

Chopin

Muziek heeft een vreemde uitwerking op onze emoties. Je kunt er blij, opgewonden en energiek van worden, maar ook stil, ontroerd en droevig. Dankzij de veelzijdige neuroloog Oliver Sacks weet ik inmiddels dat niet iedereen hetzelfde hoort bij het horen van dezelfde muziek. Door verschillen in de 'bedrading' van de hersenen – Sacks legt helaas niet uit welke en waarom – horen sommige mensen geen melodieën of harmonieën, maar de meest verschrikkelijke wanklanken en piepgeluiden. Anderen kunnen geen wijs houden omdat ze er zelfs geen idee van hebben wat andere mensen vrolijk met de radio meezingen.

Hoe mensen reageren op muziek is niet alleen een kwestie van smaak of cultuur. Bepaalde samenstellingen van klanken worden door mensen van over de hele wereld, van hippe New Yorkers tot schapenboeren op Sardinië, herkend als droevig, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek. Onze emotionele gevoeligheid voor muziek is genetisch bepaald en heeft ook invloed op onze biochemie. Wanneer mensen droevige muziek horen, maken ze prolactine aan, een hormoon dat onder meer is betrokken bij empathie en het geven van liefdevolle zorg. Door deze genetische component is het niet verwonderlijk dat ook dieren emotioneel op muziek reageren. Koeien gaan bijvoorbeeld meer melk geven bij klassieke muziek en minder bij harde rockmuziek. Sommige honden gaan meehuilan met muziek, waarbij ze vaak dezelfde toonsoort opzoeken. Waarom weet niemand. Je bent dan al gauw geneigd om te denken dat ze muziek hetzelfde beleven als jij; dat we hetzelfde horen.

Ik speel vanaf mijn zevende jaar klassiek piano. Ik was me er altijd al van bewust dat mijn pianospel wat met mijn honden doet. Ze worden er soms wat onrustig van, komen bij me kwispelen met een speeltje in hun bek, leggen een kop op de toetsen, duwen tegen mijn arm. (Dat laatste heb ik ze overigens snel afgeleerd; ze wachten nu tot ik klaar ben). Ik nam daardoor aan, net als Paul Barton die in de rimboe klassiek piano speelt voor olifanten, dat ze het misschien wel mooi vinden. Ik speel tenslotte niet zo beroerd.

Nu was het me vroeger wel eens opgevallen dat Lotje soms de kamer uitliep om boven op mijn studeerkamer te gaan liggen als ik aan het spelen was. Ik dacht altijd dat ze dat deed omdat ze rustig wilde slapen. Een piano produceert nu eenmaal zo'n 70 of 80 decibel, schat ik. Ik schreef het dus toe aan de hardheid van de muziek en niet aan het soort muziek. Ik had, bedacht ik me achteraf, wel kunnen weten dat dit niet klopte, want als de pianostemmer komt die bij het stemmen keihard op de toetsen ramt, blijft ze in de kamer.

Onlangs begon me iets te dagen. Ik speel het laatste jaar bijna alleen nog de muziek van mijn twee lievelingscomponisten: Bach en Chopin. Het is totaal verschillende muziek, niet met elkaar te vergelijken. Van Bach word ik bijna altijd vrolijk en van Chopin melancholiek. Van de zomer speelde ik enkele maanden uitsluitend Bach. Daarbij lagen de honden rustig in de kamer. Na de laatste noten kwamen ze steevast allebei met een speeltje in hun bek bij me kwispelen. Applaus? Dat was wel een vleiende gedachte. Maar ik speel vaak vlak voor hun rondje voor het avondeten, dus ik hield het maar op vregude voor het nu komende wandelingetje.

Bij het vallen van de blaadjes besloot ik weer eens de stemmige nocturnes van Chopin te gaan spelen. Tot mijn verbazing vertrok Lotje bij de eerste noten naar de gang (de trap op gaat nu moeizamer), terwijl Saartje af en toe begon te zuchten en te kreunen in haar mandje. Zodra de laatste slotakkoorden klonken, kwamen ze allebei weer met hun speeltje in hun bek uitbundig bij me kwispelen. Ik besloot de proef op de som te nemen. Ik speelde Bach. Lotje bleef in de kamer. Ik speelde Chopin. Lotje vertrok spoorlags naar de gang.

Zou ze er droevig van worden en daarom het niet willen horen? Zou kunnen. Ik hoop het maar. Waarom zou het anders werken bij haar dan bij mij? Maar toch be kroop me een andere, veel ernstigere gedachte. Misschien vindt ze het wel vreselijk, niet om aan te horen zo lelijk. Misschien doet de in mijn oren wonderschone muziek van Chopin pijn aan haar oren; misschien mishandel ik haar door die te spelen. Kon ze maar praten, dan wist ik het tenminste. Misschien moet ik oordopjes voor haar kopen; haar even in de auto afzonderen als ik speel...

Nu heb ik veel voor mijn honden over, maar dat vind ik toch een beetje van de zotte. Ik speel nu weer Bach. Nu blijft ze in de kamer. Maar als ik klaar ben met spelen en Saartje en Lotje enthousiast komen kwispelen, dan denk ik stiekem toch dat het zeker geen applaus is en misschien ook wel helemaal geen voorpret op het wandelingetje, maar pure opluchting: hèhè, godzijdank houdt ze er weer mee op!

